

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE
JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Narodna za Zdravne drave (Ivan Chicago) in Kanado \$8.00 na leto, \$4.00 za pol leta, \$2.00 za četrt leta; za Chicago in okolico Cook Co., \$8.50 za leto, \$4.75 za pol leta; za inozemstvo \$11.00. Subscriptions rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$8.00 per year, Chicago and Cook County \$8.50 per year, foreign countries \$11.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi dopisov in nenaravnih člankov se ne vrnejo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drama, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil politično.

Advertising rates on agreement. Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657 - 59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

Fiasko v Londonu—II

Znani člankar Walter Lippmann je mnenja, da je zadnja "mirovna" konferenca zunanjih ministrov skrahirala vsled tega, ker so se diplomati preklali javno. On misli, da je pranje državnega perila pred svetovno javnostjo slaba diplomacija, posebno pa pri tako kočljivih vprašanjih in problemih kakor je sestavljanje mirovnih pogodb. In take javne razprave so slaba diplomacija vsled tega, ker ne vodijo drugam kot v povečevanje mednarodnih konfliktov in nesporazumov. In sicer vodijo po Lippmannovem mišljenju v to smer vsled tega, kajti kakor hitro predstavniki te ali druge države pred vso javnostjo razgalijo svoje načrte, argumente in izjave, jih potem ne morejo umakniti ali modificirati, ker bi pri tem trpela njih "čast", kakor tudi "čast" njih države.

Zato Lippmann priporoča razpust sveta zunanjih ministrov, ker se je za ustanova izkazala kot kvarna na polju mednarodne diplomacije. On je mnenja, da bi Rusija in zapadne sile dalj prišle pri sestavljanju mirovnih pogodb, ako bi svoje difference najprvo skušale uglasiti in priti do kompromisov za zaprtimi vrati, to je skozi zaupna diplomatska pogajanja: skozi izmenjavanje pismenih načrtov in predlogov in tajnih razgovorih preko poslanikov in posebnih diplomatskih zaupnikov. To bi diplomatom dalo več elastičnosti in jih protektilo pred javnimi kritiki in "kibicariji". On je mnenja, da dokler ne pride do tega, tudi ne bo prišlo do izravnanja difference med Rusijo in zapadnimi silami.

Do neke meje je Lippmann najbrže v pravem, ko misli, da je tudi javna diplomacija skrahirala. To je resnica vsaj, kar se tiče sveta zunanjih ministrov, ki ga je bila ustanovila velika trojica z namenom, da sestavi mirovne pogodbe. Ampak Lippmann je v zmoti, ako misli, da je krivda za skrahiranje sveta zunanjih ministrov in sploh zunanje politike prizadetih držav v metodah. Do tega skrahiranja je prišlo predvsem radi konfliktnih interesov velesil. Dokler bomo "mi" zasledovali politiko trde pesti proti Rusiji, podpirali in financirali vsako vlado, ne glede kako je reakcionarna in korumpirana, samo da je proti Rusiji, toliko časa ne more priti do nobene sprave med Vzhodom in Zapadom. Prav tako tudi ne, ako bo ameriška politika težila za tem, da iz Nemčije zopet napravi antirusko trdnjavo, kakor so prozorni cilji elementov, ki usmerjajo Trumanovo zunanjo politiko. Na drugi strani tudi ne bo prišlo do diplomatske in politične izmiritve, dokler bo Moskva zasledovala sedanjo "ajzenponarsko" politiko, katere zelo otežkoča pogajanja in tudi odbija zapadne prijatelje Rusije in jih potiska v defenzivo. S to svojo nespravljivo in provokativno politiko si je Moskva odbila že marsikakšnega simpatika.

Z drugo besedo: dokler ne pride do smerničnega in taktičnega preokreta na obeh straneh, toliko časa si bodo Washington, Moskva in London še v lašeh. Dokler ne pride do tega preokreta, tudi ne bodo prišli do nobenega sporazuma glede nemške mirovne pogodbe, odnosno glede bodočnosti Nemčije in Evrope. In dokler ne pride do tega sporazuma, tudi Marshallov načrt ne bo Evropi niti Ameriki prinesel nobenih trajnih koristi—lahko več škode nego koristi.

Lippmann je s svojim receptom le toliko v pravem, v kolikor je za temeljit preokret ameriške zunanje politike "trde pesti" napram Sovjetski Rusiji. Ta politika je glavni krivec velikega zastaja in prepada med obema velesilama. Lippmann danes sicer kritizira to politiko—lani je bil njen glavni apostol!—ker bi jo rad zamenjal za svojo politiko "strateškega pritiska", to je z bolj kamoflajzanimi manevri. To politiko "trde pesti" je v precejšnji meri sicer izževala Moskva s svojo "ajzenponarsko" diplomacijo in povojnim ekspanzionizmom, s katerim je zastrašila Ameriko, odnosno je dala orožje v roko patentiranim rusofobom in reakciji.

To Lippmannovo najnovejšo "tezo" omenjamo vsled tega, ker je danes res najbolj pereče mednarodno vprašanje, kako preprečiti totalen prelom med Vzhodom in Zapadom, odnosno kako normalizirati odnose med Ameriko in Rusijo. Da danes niso normalni, marveč samo še formalni, lahko vidi vsakdo, kdor ni slep. Vsled tega tudi londonska konferenca ni mogla biti nič drugega kakor izumetničena formalnost—ker so bili zunanji ministri radi svojih prejšnjih sklepov prisiljeni, da se sestanejo. Na podlagi potsdamškega pakta bi se morali sestati vsaj štirikrat na leto.

Ampak Lippmann je v pravem, ko pravi, da je ta ustanova sedaj ne samo mrtva, marveč je tudi postala boleči tvor na telesu mednarodne diplomacije. Ako se naj predstavniki prizadetih sil periodično sestajajo zato, da bodo drug drugega pred svetovno javnostjo žigosali in si očitali grehe, je bolje, da pozabijo na take konference in ostanejo doma. Danes je sigurno to, da na ta način ne bodo sestavili nobene mirovne pogodbe za Nemčijo niti zaključili avstrijske mirovne pogodbe. In sicer slednje ne bodo zaključili toliko časa, dokler se ne bodo sporazumeli o glavnih točkah glede bodočnosti Nemčije.

Našim čitateljem je znano, da mi nismo prijatelji tajne diplomacije. Toda z Lippmannom se strinjamo v tem, da med Rusijo in zapadnimi silami tudi po sedanji metodi odprtega preklanja in javnega kľofutanja na mednarodnih konferencah ne more priti do sestave nemške mirovne pogodbe, od katere zavisi bodočnost Evrope, sploh v veliki meri tudi bodočnost svetovnega mira. Z Lippmannom se strinjamo v tem, naj bi se take konference vršile šele tedaj, kadar se prizadete sile, ki imajo nalogo sestaviti to pogodbo, sporazumejo skozi privatna, ali če hočete skozi tajna diplomatska pogajanja in pridejo do kompromisa vsaj na glavnih točkah. Ta metoda bi morda normalizirala tudi odnose med Ameriko in Rusijo, kajti za zaprtimi vrati se tudi diplomati lažje pogovore odkritočečno vsaj do neke meje—nekaj, kar je nemogoče na javnih sejah, ko je vanje uprt ves svet.

Ampak kot že rečeno, je predlogov za uspeh tudi zaprte diplomacije preokret v Washingtonu in v Moskvi. Dokler bodo v

Diluček je zažgal Ajdovo brdo

Auburn, Ill. — Da bo malo spremembe v dopisih, sem se namenil opisati kratko zgodbo iz leta 1908. V to so me pripravile moja nekdanja soseda Mary Kaltinger, sedaj farmarica v Willardu, Wis., Mary Malover iz Cuddyja, Pa., in pa Sophie Koter iz Helperja, Utah. Vse tri so doma iz Gorenje vasi in so bila dekleta od fare in sem takorekoč vse zelo ljubil, seveda za to ljubezen niso nič vedele.

Leta 1908. sem se vrnil v staro domovino. Takrat je bila velika brezposelnost v Združenih državah, tako da si delavec ni mogel zaslužiti niti za vsakdanji kruh. Posebno rudarji smo bili zelo prizadeti, tako da se je marsikateri vrnil v rojstni kraj, seveda samo začasno. Med slednjimi sem bil tudi jaz.

V domačem kraju sem se najprvo malo odpočil, nakar so me domačini pričeli nadlegovati, naj pridem pomagat pri raznih delih. Obljubil sem jim, da bom pomagal po možnosti.

Med prosilci je bil tudi moj birmanski boter Franc Dolenc, po domače pri Foku v Žabji vasi. Njegova druga žena je bila moja teta. Imel je majhno posestvo in pečal se je tudi z lesno trgovino, tako da je imel veliko dela na domačiji in v gozdu ter s prepeljavanjem lesa na postajo pri Škofji Loki. Ker sva bila v sorodu, sem mu ustregel in pomagal največ pri lesni trgovini. Mož je bil zelo mirnega značaja in vse je vzel za šalo. Res blaga duša! To mi bo gotovo potrdila njegova hči, ki je žena urarja Johna Prostorja iz Clevelanda, O.

Nekega spomladanskega dne sva merila smreke in hoje v Zali, to je bilo na koncu hriba Žirovskega vrha nad Lučnam. Tam so bili, tedaj zelo bogati gozdovi, v katerih je bilo tudi precej divjačine. Ta kraj je lepo opisal dr. Ivan Tavčar v njegovih spisih, kateri so resnični in zelo zanimivi.

Ko zaviješ od Škofje Loke v Poljansko dolino, te pozdravijo mali in veliki hribi: Bukov vrh, Gaberška gora, Malenski vrh, Ajdovo brdo, Košakov grič, Žirovski vrh in drugi majhni in veliki hribi, ki s svojo krasoto obdajajo Poljansko dolino. Blegas pa je vladar Poljanske in Selske doline.

Na levi strani Sore nad Žabjo vasjo je hrib Ajdovo brdo. Ta hrib imam v živem spominu, kajti prepelitala se mi je velika smola radi malenkostne neprevidnosti.

Bilo je vroče poletje. Z bostrom sva se domenila, da pojedem kosit praprot na Ajdovo brdo, dokler so še lepi dnevi. Rečeno, storjeno. Prihodnji dan mi je teta Mica zavezala v rdečo ruto liter vina, dve klobasi in pol hleba pšeničnega kruha. Čez kake pol ure sem bil že na vrhu brda in najprvo sem glasno zavrisal. Na vrisk sem dobil odgovor z vriski, kar je pomenilo, da tudi drugi delajo v bližini. Začel sem podirati resje, praprot in majhno grmičevje, sonce pa je močno pripekalo, tako da mi je bilo vroče, kot da bi bil v pekarni.

Ker je bila vročina le prehuda, sem se vlegel pod klate smreke. Mimo so hodili ljudje na Vinher in Bačen in skoraj z vsakim sem malo pokramljal, kajti malone sleherni je imel kakšnega sorodnika v Ameriki in je hotel vedeti, kako se mu godi. Neko dekle me je celo vprašalo, če vem, če njen fant piše kakšnemu drugemu dekletu.

Ajdovo brdo je bilo last posestnikov iz Trate, Dobrave, Srednje in Zabe vasi. To brdo je rešilo marsikatega kmeta propada, kajti če ni imel denarja za davke, je šel v šumo in podrl nekaj dreves in les spravil v denar.

Tretji dan sem prišel na brdo bolj pozno, kajti vsi so me u-

Washingtonu jahali konjička politike "trde pesti", toliko časa bo tudi Moskva kazala zobe in bruhala iz sebe ogenj ter skemariła, kako bi iz Marshallovega načrta napravila največji fiasko.—(Pride še.)

Predsednik Truman odkriva spominsko ploščo, ki so jo nabavile unije CIO v spomin pokojnega predsednika Roosevelta. Plošča je stala \$55.000 in se nahaja v bolnišnici Georgetown univerze v Washingtonu. Poleg Trumana sta Filip Murray in Elliot Roosevelt.

stavljali in spraševali: "Diluček (tako so me klicali po domače), kje si pa bil toliko časa, da te ni bilo na delo? Ob zgodnjih jutrih je bilo vse tiho, ker ni nihče prepeval po našem brdu."

Tisti dan sem tudi dobil sporočilo s pošte iz Gorenje vasi, da imam tam denar. Ameriko sem zapustil 15. januarja 1908. Tedaj sem bil na stanovanju pri Franku Vodniku v Irwinu, Pa. To naselbino so tedaj klicali "Bjula". Pred odhodom sem Franku izročil nekaj denarja z naročilom, da ga pozneje pošlje za menoj. Ta denar je torej tisti dan prišel za menoj. Poštarica gospa Kalan mi ga je izročila s pripombo, naj pazim nanj. In res sem denar spravil v jopič in odšel na Ajdovo brdo kosit praprot. Malico in pijačo sem odložil na malo smreko in vse skupaj pokril z jopičem, potem pa na delo.

Popoldne, ko je bila huda vročina, sem šel po vodo v dolino. Petelinov France, ki je delal na daleč od mene, mi je dal tudi svojo posodo, naj še zanj pri nesem vode. Predno pa sem šel po vodo, sem prižgal cigareto, nato pa stopil na vžgalico in odšel k studencu, kjer sem se najprvo odžejal, nato pa vsedel pod kosatimi drevesi. Nenadoma pa sem zaslišal Francetovo vpitje: "Na pomoč! Na pomoč! Gor! Gor!"

Skočil sem pokonci in že sem bil na prostoru, kjer je gorelo. Najprvo sem zgrabil jopič s smreke, okrog katere je že sijal plamen. Tako sem rešil tisti denar, ki sem ga tisto jutro dvignil na pošti. Za tem pa sem pričel gasiti. Vsa praprot, ki sem jo nakosil v treh dneh, je zgorela. Prihiteji so še drugi in končno smo z velikim naporom pogasili ogenj. Škoda bi bila ogromna, če bi se ogenj razširil.

Bil sem ves prepaden ob sami misli, če bi zgorel moj denar. Seve, nikomur nisem povedal, kaj sem imel v tistem jopiču. Botru sem povedal o nesreči, a mož se ni prav nič jezil, temveč dejal, da bom pa drugo stelo nakosil.

Tisti večer sem šel v družbi mladih fantov v Peršutnikovo gostilno. Kmalu nato me je poklical k sebi orožnik Franc Kreč in mi dejal, da me bodo drugi dan orožniki aretirali, ker sem zažgal Ajdovo brdo in povzročil veliko škodo posestniku Francetu Dolencu.

Drugi dan sta res prišla dva orožnika in prečitala obtožnico ter napovedala mojo aretacijo, ker sem zažgal 16. septembra 1908 Ajdovo brdo. Tedaj pa se je oglašil boter France in dejal: "Gospoda orožnika, če bi zaprla tega fanta radi tiste malenkostne škode, bi bil to grd čin za vaju in zame." No, tako sta

orožnika odšla brez plena. Čez nekaj mesecev sem se pa tudi jaz poslovil od botra Franceta. Tedaj sva se videla zadnjikrat. Bil je eden najskrenejših mož, kar sem jih kdaj srečal v življenju. On počiva že mnogo let v domači grudi.

Čitateljem Prosvete želim vse se božične praznike in srečno novo leto.

John Homer.

Clanstvu podružnice 2 SANSa

Chicago, Ill.—Redna seja podružnice 2 SANSa se bo vršila v soboto, 27. t. m., začetek ob osmi uri zvečer pri br. in ses. Sober, 1856 Fremont st. Ker je ta seja letna, moramo izvoliti uradnike za prihodnje leto. To je važno poleg drugih zadev, ki pridejo na dnevni red. Najvažnejša točka na tej seji bo pa gotovo razprava za ureditev vsega potrebnega za našo prireditev 1. februarja 1948. Kot že vsem znano, bomo na priredbi kazali slike iz naše stare domovine. Dvorana, dobra godba, filmi in vse drugo potrebno je že preskrbljeno, moramo si pa na tej seji porazdeliti delo za to priredbo, da bodo posetniki zadovoljni z vsem, kar po predavanju filmov bomo imeli domačo zabavo. Zato ste vsi člani in članice naprošeni, da se te seje gotovo udeležite!

Prijateljem, posetnikom te priredbe, pa za enkrat na kratko: rezervirajte si ta dan za nas in ne bo vam žal. Videli in slišali boste, kaj se je dogajalo v naši stari domovini, ko je bila okupirana od sovražnika, in kaj se tam dogaja danes. Videli boste prizore z Bleda, krasne gore, planine in gore, redke slike, snete na vrhu Triglavu, vsa vrbo z rojstno hišo našega pesnika Prešerna, slike iz Ljubljane, iz zelene Stajerske, lepe Dolenjske, slovenskega Primorja itd. Zelo važni pa so dokumentarni filmi, ki so bili sneti v Ljubljani ob času nemške okupacije in ki so živa, neovrgljiva priča o narodnem izdajstvu Rupnika, Rožmana in drugih.

Te filme so Nemci in belogardisti ob begu iz Ljubljane pozabili, ali niso imeli časa da bi jih uničili. Videli boste tudi silno manifestacijo mlajše generacije ob prazniku fizikalnega praznika v Ljubljani ter druge zanimive prizore. Nedelja, 1. februarja, bo kmalu tu, zato se že sedaj pripravite za to redko priliko. S pripravami in predavanjem teh slik je in bo precej dela in stroškov. Da se bodo stroški pokrili in da se napravi kak mal prebitek, je potrebno da ste navzoči. Seveda boste za malo vstopnino 60 centov bogato nagradjeni in imeli užitek gledati svoje rojstne kraje v lepi Sloveniji. Vse morebitni prebitki bo poslan Slovenskemu ameriškemu narodnemu svetu, da bodo mogli preskrbeti še več slik iz naše stare domovine. Kupite vstopnice, katere dobite pri vseh članih in članicah.

Vse to se bo vršilo na "North Side" Chicago v Aldine dvorani, 911 Armitage ave.

Za podružnico 2 SANSa:
John Turk, tajnik.

Iz Sacramento

Sacramento, Calif. — Poletna vročina je minila in cvetni kras prirode se iz dneva v dan poslabšuje. Kakor v naravi, tako v življenju list za listom pada.

Prejela sem žalostno pismo iz Oroville, Calif., v katerem mi moja dobra prijateljica sporoča, da se je njen sin Albin Repotočnik (Miklieh) smrtno ponesrečil s traktorjem. Albin je bil štiri leta v vojaški službi in se brez nezdgo srečno vrnil domov, sedaj pa ga je doletela nesreča in smrt. Svoje življenje je zaključil v najlepši moški dobi 35 let. Rojen je bil v tej deželi. Njegov oče Felix Repotočnik je umrl pred leti v Red Lodge, Mont.

Albina se tudi jaz dobro spominjam, saj sem ga kot deteta večkrat pestovala. To je bilo na Subletu, Wyo. Usoda pač nikomur ne prizanaša. Zelo mi je žal zanj kot za njegovo mater. Le materino srce ve, kaj pomeni izguba dragega sina. Nad mater Louiso je prišlo vse nagnat. Najprvo se je morala podvreči težki operaciji, nato se ji je pridružila še pljučnica, potem pa še najhujši udarec—izguba sina. Želim, draga Louise, da čim prej okrevaš in izražamo globoko sožalje! Pokojnik zapušča poleg užaloščene matere še očma v Oroville in sestro v Los Angelesu.

V bolnišnici v Sacramentu je 5. avgusta preminil Avgust Strojčan. Pred 12 leti ga je zadela mrtvoud. Dolgo časa se je zdravil na domu, ko pa se je napad ponovil, so ga premestili v bolnišnico, kjer je trpel sedem mesecev, končno pa mu je trpljenje rešila smrt.

Pokojnik je bil star 75 let, rojen v Veliki Loki pri Višnji gori, Dolenjsko. V Hibbing, Minn., je dospel že l. 1903, potem pa si je zgradil dom v Sacramentu, kjer je bival nad 20 let. Zapušča žalujočo soprogo, štiri hčere in štiri sinove, vsi odrasli, ter nekaj vnukov in vnukinj. Prizadeti družini naše globoko sožalje!

Za isto mučno boleznijo trpi tudi rojak Marko Nemanec (ali Namanč). Mrtvoud ga je napadel pred štirimi leti. Bil je dve leti v bolnišnici, sedaj pa se zdravi doma. Želim mu skorajšnjega ozdravljenja.

Meseca decembra pa se je poročil v Grass Valley rojak Dominik Pajnič z vdovo Josephino Fon. Njen prvi mož je bil ubit v avtomobilski nezgodi leta 1931 na starega leta večer, drugi pa je umrl pred petimi leti. Josephini želimo, da bo sedaj srečnejša!

Prosveta je priobčila že mnogo dopisov o počitnicah. Tudi s. sinom sva šla na potovanje, toda počitka v avtobusih in vlakih ravno ni, vendar pa na človeka dobro vpliva nekoliko spremembe. Sin Ed je v službi pri železnici, katere nama je podarila prsto vožnjo in tako sva se odpeljala proti Los Angelesu in Fontoni. Do Los Angelesa je od tu le 390 milj, a vlak je vozil do tja nič manj kot 13 ur. Vozil je prav po polju in na vsaki postaji kaj odložil ali pa naložil.

Obiskala sva nekaj prijateljev v Los Angelesu in Fontoni. V tem mestu je precej velika slovenska naselbina in naši rojaki so na dobrem gospodarskem stališču, kar pričajo njih krasni domovi med lepimi oranžnimi nasadi. Vsi so zelo gostoljubni. Najbolj poznana mi je družina Blažič. Anton Blažič in moj pokojni mož sta mnogokrat igrala karte na Subletu, Wyo. Leta 1914 pa smo se zopet sestali v Beaver Hillu, Oregon.

Mrs. Blažič nama je pripravila okusen obed. Pri njih sva se počutila kot doma. Blažičev sin Charles je ves čas delal prijetno družbo mojemu sinu. Ker je vedno čuti vojne posledice, je to dobro vplivalo nanj. Oba sta

Časovni komentarji

MILAN MEDVEŠEK

Konferenca zunanjih ministrov se je zopet razbila. Sedaj bodo leteli očiki na vse strani, toda bolje je, da se mir kuje, krčih kot pa čez noč, kakor je po prvi svetovni vojni; bolj je pogajati se deset let kot pa samo mesec dni vojne.

V Jugoslaviji danes ni raja, ga ni bilo v preteklosti in ga ne bo že jutri, kar je popolnoma razumljivo, vendar pa gospodarske in splošne razmere niso tako slabe kot v večini evropskih držav, katere niso bile še zdaleka tako opustošene kot Jugoslavija. To pomeni, da tam delajo, da njih družbeni red deluje za koristi vsega ljudstva, in če jih ne bodo motili zunanji in notranji sovražniki, potem se bodo tamkajšnje razmere zelo izboljšale v teku prihodnjih petih let. Do tedaj pa jim skušajmo pomagati po svojih močeh. Vzemimo si za zgled rojakinjo Kstelc iz Clevelanda, ki je poslala v staro domovino že nad 400 paketov!

A. D. se zmagovalno napihuje, ker se je kaplanu Gabrovšku posrečilo v teh časih protislovenske histerije najeti odgovornika, ki je vložil tožbo tudi proti Proletarcu in Prosveti. Seveda, vložiti tožbo je eno, dobiti jo pa drugo.

Zanimivo je, kako si čisti svojo vest A. D. in njeni pisni, ker so vložili to tožbo. Sklicujejo se, da niso imeli druge poti, češ da so napredni listi neprestano lagali in potvarjali resnico itd. Hm, pravi jezuiti se sklicujejo na resnico! Ali niso pri A. D. še pred nedavnim falsificirali moje privatno pismo, ki sem ga pisal pred 14 leti štutku v Milwaukee? Sicer pa naj omenim, da so dotični falsifikat nekateri s slastjo "pomicali" in tako je A. D. dosegla svoj namen, toda ne pri mojih prijateljih, ampak starih sovražnikih, ki preže name že mnogo let.

Kadar te neprijatelj prijateljsko vodi pod pazduho, pričakuj zahrbtnen sunek.

Ljudje, ki samo slabo mislijo o drugih, so sami slabi. Tisti, ki so nezaupljivi proti vsakemu in vsemu, sami niso vredni zaupanja.

Človek misli sam nase, da n tako slab kot so drugi, ljudje so pa drugega mnenja...

Gorki je zapisal: "Barvaj se zunaj kolikor hočeš, vse se odrgne..."

Nekdo se je po dolgem času oglašil v nekem časopisu. Vse kaže, da išče neko kost, za katero še ne vemo...

Mnogi naši "eksperti" napovedujejo skorajšnji konec vsega slovenskega v tem velikem tujem svetu. Pet let, morda nekaj več, bomo še poslovali v slovensčini pri naših družtvih, pet morda šest, bodo obstajali slovenski časopisi. Tako dokazujejo. Toda isti "poznavalci" na ših razmer so prav tako govorili že pred 15, 20 in celo 30 leti, pa smo še vedno tukaj in tud precej krepki.

Res je, da majhna narčnost, ki nima ne dotoka in ne dedičev, ne more imeti svetle in trajne bodočnosti, vendar pa ne odpihne na drugi svet neka stototisoč duš tako hitro kot odpihne mehurček iz milnice.

Istih let, a Charles je poročil in ima ljubko hčerko.

Ko sva bila s sinom v Fontoni, se je vršil pogreb br. Florjana, katerega sva se tudi midva udeležila. Poslovni govor je čital br. Zajec zelo razločno. Zaključujem in se lepo zahvaljujem družini Blažič. L. Ramovšu in Mariji Baletič za posredstvo in razvedrilo. Vsem vse se božične praznike in srečno novo leto!—Louis Petach.

Razgledi po stari domovini

(Poroča Franjo Aleš iz Ljubljane)

LJUDSKO GOSPODARSTVO

Gradnja proge Škofja Loka-Idrija-Sv. Lucija

V petletnem gospodarskem načrtu je predvidena tudi gradnja železniške proge, ki spaja Škofja Loka z Idrijo in Sv. Lucijo. Proga bo grajena na dolga 66 kilometrov. Zaprojektirano je, da bodo že leta 1948 izdelani vsi podrobni projekti in da bo proga že izkopljena na terenu, a leta 1949 bo proga izgrajena kot prvi del velike transverzalne železnice, ki bo vezala Savinjsko dolino preko Domžal, Škofje Loke in Sv. Lucije z Novo Gorico.

S priključitvijo osvojenega Goriške je nastala nujna potreba tesnejše povezave Goriške z ostalo Slovenijo. Ta proga ne bo samo pomembna za kraje, ki jih bo neposredno povezovala, nego tudi bo nudila velike tranzitne možnosti. Goriški bo omogočila preusmeritev gospodarske poti na vzhod in jo bolje povezala z ostalo državo, kar bo velikega pomena za njen gospodarski razvoj.

Transportne potrebe Jugoslavije se večinoma izražajo v izgraditvi in razširitvi petletnega gospodarskega načrta iz dneva v dan. Zato je ta nova transverzalna železnica postala še poročeno pomembna vprašanje, zakaj ta železnica bo povezala najpogostejši del jugoslovanske države s celim, odkoder gredo železniške proge proti severu v Avstrijo in vzhodu na Madžarsko. V obratni smeri pa bo ta železnica važna za izvozno smer Cervinjan-Benečija, odnošno Tržič-Italija. V vseh smereh pa se bodo znatno skrajšale transportne razdalje.

Vzporedno z naglim povečanjem industrijske in kmetijske proizvodnje v petletki, bo narasla tudi gostota prometa tako glede prevoza surovin, kakor tudi drugih izdelkov. Vse to so zahteve, da se ustvarijo nove prometne možnosti za razbremenitve in izpolnitve. Zgraditev nove transverzalne železnice v Sloveniji je nujna, ker jo narekujejo važni gospodarski razlogi. Glavna železniška dirkecija v Ljubljani se je po zrem povdaru že odločila za to progo, ki je bila sprejeta v petletni gospodarski načrt in je sedaj že neposredno pred uresnitvijo.

Gradnja prekopa Sisak-Podsused prvi korak za podaljšanje plovnosti Save do Ljubljane

Stara Jugoslavija ni znala izkoristiti velikih možnosti, ki so jih nudile številne velike reke. V 25 letih stare države se je celo zmanjšala plovna mreža, namesto da bi se povečala. To slabo gospodarstvo je imelo za posledico, da je danes plovba pri nizki vodi otežkočena ali celo onemogočena, kar je neprečlenljiva škoda, ako pomislimo, da je šlo pred vojno žito iz Jugoslavije v zapadno Evropo po Donavi do Črnega morja, tu so blago naložili na morske ladje, ki so tvorile peljale skozi Dardanele, Sredozemsko morje, Gibraltar in okrog Španije na Francosko, Belgijo in Nizozemsko. Navzlic dolgi poti so bili prevozni stroški po vodi cenejši kakor po železnici.

Petletni gospodarski načrt Jugoslavije pomeni tudi za njeno notranjo plovbo revolucionaren prelom. Medtem ko se bo celotna industrijska proizvodnja povečala skoraj na petkratni predvojni obseg, bo s tem v zvezi ogromno narasel promet. Železniški prog bo zgrajenih 1.900 kilometrov, podvojen bo tir na 477 km, ali celotni učinek se bo smiselno povečati na železnica le za 250% z ozirom na predvojni proizvodni učinek. Iz teh razlogov predvideva petletni gospodarski načrt regulacijo in izgradnjo notranje plovne mreže, ki mora nadomestiti možnosti transporta.

na Savi od Beograda do Siska, zatem gradnja melioracijsko-plovnega kanala Donava-Sava-Donava, regulacija Drine za plovbo v prvi etapi in gradnja plovno-melioracijskega prekopa Sisak-Zagreb-Podsused. To so največja dela v prvi jugoslovanski petletki. Plovna mreža bo s tem povečana za 200 kilometrov ali za okrog 10%.

Prekop Sisak-Zagreb-Podsused se bo odcepil od Save nad Podsusedom, nakar bo v loku obšel področje južno in južno-zapadno od Zagreba. Struga prekopa bo zgrajena za plovbo velikih tovornjakov do 1000 ton nosilnosti pri najnižjem vodnem stanju. Gradnja zemeljskih del tega prekopa bo zahtevala še enkrat toliko zemeljskih del kakor mladinska proga Samac-Sarajevo. Prekop od Zagreba do Siska mora biti zgrajen že v prvi petletki, z deli pa se pričeli že letos, to je z določevanjem terena in trase. Gradnja nove industrije na področju hrvaškega glavnega mesta je že upoštevana z gradnjo prekopa.

Drugi del prekopa bo zgrajen vzporedno s kanalizacijo Save do Krškega in z gradnjo dolinskih pregrad oziroma električnih central na Savi od Krškega do Ljubljane. Te dolinske pregrade bodo zgrajene tako, da bo omogočeno dvigovanje ali spuščanje ladij v posebnih bazenih. Tako bo v zvezi z izkoriščanjem vodnih sil Save omogočena tudi plovnost gornjega toka Save in podaljšana plovna pot do Ljubljane. Sava bo vezala tri največja jugoslovanska središča: Beograd, Zagreb in Ljubljano. Ljubljana bo s tem dobila plovno pot do Črnega morja, kar bo posebno važno z ozirom na rastno blagovno izmenjavo s Sovjetsko zvezo.

Proizvodnja jekla

v smislu načrta je izpolnjena. Državni načrt proizvodnje jekla je bil izpolnjen za leto 1947 43 dni pred rokom. Jugoslovanske jeklarne so s tem že letos v zelo velikem odstotku prekorile proizvodnjo jekla po stanju leta 1939.

LJUDSKO ZADRUŽNIŠTVO

Nekaj podatkov iz združnega gibanja na Slovenskem

Z nastopom ljudske oblasti je dobilo združno gibanje, ki je imelo na Slovenskem že velike tradicije, pravi smisel in polet. Načelo samopomoči je prišlo tolikanj do izraza, da je popolnoma obvladalo delovnega človeka v mestu in na deželi.

Od osvojitve 1. 1945 dalje je zaznamovalo združno gibanje velikanski porast. Dvignilo se je število združenj, poskočilo je število združnikov, povečal se je blagovni promet, poslovni prebitek je narasel na težke milijone, lastna sredstva združenj kakor so to združni deleži in rezervni skladi so narasli prav tako na ogromne vsote. Število potrošnikov pa se je povzpelo na skoraj trideset milijonov prebivalcev.

Po stanju od 31. decembra 1946 je bilo v Ljudski republiki Sloveniji 853 združenj. Od tega je bilo takozvanih "naproz" (nabavno-prodajnih-konzumnih združenj) 114, obrtno-produktivnih združenj 33, živinorejskih 140, strojno-kmetijskih 70, obnovitvenih 177, vinarskih 14, lesno-produktivnih 35 itd. Število združnikov je bilo 276.105. Od tega je največ pri "naprozah", kjer je bilo 147.355 članov, dalje je bilo v živinorejskih preko 20.000, obnovitvenih okrog 20.000 itd. Blagovni promet ljudskega združništva po stanju 31. decembra 1946 je znašal dve milijardi devetstosedemdeset milijonov, vendar v to število niso prišli podatki od vseh združenj, tako da je stvarna višina blagovnega prometa mnogo preko treh milijard dinarjev. Temu primeren je tudi poslovni prebitek slovenskih združenj, ki znaša 56 milijonov dinarjev.

Lastna sredstva združenj na Slovenskem so ogromna. Tako

n. pr. so imele 31. decembra 1946 "naproze" preko 12 milijonov 800 tisoč dinarjev združnih deležev ter nad 19 milijonov dinarjev rezervnega sklada. Živinorejske zadruge so imele preko milijona združnih deležev in skoro poldrug milijon rezervnega kapitala. Obrtno-produktivne zadruge so imele nad 3 milijone dinarjev združnih deležev in skoraj 7 milijonov rezervnega kapitala. Tudi obnovitvene zadruge so zaznamovale skoraj dva milijona dinarjev združnih deležev. Postavke združnih deležev in rezervnega sklada pri vinarskih, kmetijsko-strojni, ribarskih in raznih drugih kmetijskih združenjih so prav tako velike.

Ljudsko združništvo pa je v tej poslovni dobi delalo tudi s tujnimi sredstvi. Ta sredstva so dosegla 500 milijonov ali pol milijarde dinarjev. Število potrošnikov (konzumentov) se je povečalo s stanjem 31. decembra 1946 na 715.843.

Ljudsko združništvo ima danes vse predpogoje, da se dobro razvije in da koristi posamezniku kakor tudi družbi. Velike so naloge ljudskega združništva tudi na kulturno-prosvetnem polju. Zlasti na podeželju. Kmetičke obdelovalne zadruge postajajo vzorne s svojim modernim tehničnim načinom dela in obdelovanja zemlje, s pravilno uporabo umetnih gnojil, z napredno živilnorojo, ki je vezana na vzorno urejene bleve itd. Kmetičke obdelovalne zadruge na Slovenskem postajajo poleg državnih posestev — učitelji vseh kmetov. V teh združenjih slovenski kmetje spoznavajo v praksi vse prednosti velike kmetijske proizvodnje. Inicijativni odbor (IZOS) rešuje tekoče naloge slovenskega združništva z ministrstvom za kmetijstvo, ki daje na razpolago številne predavatelje-strokovnjake.

Ljudske oblasti so ponovno zagotovile združništvu čim več tehničnih sredstev s čimer dobivajo jamstvo za polno ekonomsko moč in za hiter razvoj. Zadruge pa še uspešno posegajo v gospodarski načrt slasti pri izvajanju načrta seve in žetve, pri živilnoroji, odkupu, distribuciji kmetijskih pridelkov in industrijskih proizvodov itd.

Tako je ljudsko združništvo v kratki dobi dveh let in pol napravilo velik korak naprej v svojem razvoju.

Zboljšanje zdravstvenih razmer v cemen-tarni v Anhovem

Anhovo.—Bivša uprava cementarne v Anhovem pred priključitvijo Primorske k Jugoslaviji ni prav ničesar napravila, da bi se slabe higienske razmere izboljšale. Zaradi slabe in nezadostne hrane je tedaj oblo-le veliko število delavcev.

Sedanja uprava pa zboljšuje delovne pogoje delavstva. Pripravljajo prostore za ambulantno, diagnostično stanico in zobno ambulantno. V kratkem bo prišel v tovarno tudi stalni zobozdravnik, ki bo ordiniral večkrat tedensko. Preteklo nedeljo je zdravstvena ekipa vipavske in ajdovske podružnice ES zdravstvene stroke, sestavljena iz 6 zdravnikov in 5 bolničarjev obiskala tovarno, kjer je klinično in rentgensko pregledala delavce cementarne.

Kljub temu, da sta se državni tajnik George C. Marshall in zunanji minister Vjačeslav Molotov (sedeča na sofi) na tem družabnem sestanku pri ameriškem poslaniku v Londonu kar prijateljsko počutila, se je "mirovna" konferenca vseeno razbila.

Kako so v Logatcu uredili dijaški internat

Logatec.—Dolnji Logatec nikoli prej niti misliti ni smel na gimnazijo. Če so Logatčani hoteli šolati svoje otroke, so jih morali pošiljati v Ljubljano. Po osvoboditvi se je spremenilo marsikaj in se je tudi to. Zrasle so nove gimnazije, ponekod nižje, štirirazredne, mnogokje pa tudi polne. Prejšnje mešanske šole, ki so v stari Jugoslaviji marsikateremu nadarjenemu otroku zaprle pot do nadaljnjega šolanja, so spremenjene v gimnazije. Močna ljudska volja je ustvarila tako rekoč iz nič gimnazijo v Ravnah.

Danes se s svojo gimnazijo ponaša tudi Dolnji Logatec. Šolo obiskuje tudi mnogo delnih ali polnih sirot, ki so svoje roditelje izgubili v osvobodilni vojni. Predvsem zanje je bil ustanovljen dijaški internat.

Na zunanji je to povsem preprosto, vsem drugim mestnim hišam podobno poslopje. Ko pa stopiš vanj, si prijetno presenečen ob pogledu na čiste, vzorno urejene hodnike, sobe in ostale prostore, na stopnicah in na hodniku srečuješ vsele in nasmehane dijakke. Kdo skrbi za ta dom, kdo ga vodi?

Tovariš upravitelj je sicer starejši šolski upravitelj, med svojimi gojenci pa se počuti še vedno mladega. Dela se je o prijetni prostovoljno in lahko rečemo, da se ima dom za svojo prijetnost in domačnost največ zahaliti prav njegovemu skrbnemu vodstvu. Med počitnicami se je tov. Straus povezal z množicami organizacijami v okoliških vaseh, to se pravi, pomenil se je s člani Osvobodilne fronte, AFŽ in LMS in jim razložil, da potrebuje dom njihove pomoči. Saj je skrb za mlade dijakke, ki nimajo nikogar, ne le skrb naše ljudske oblasti, ampak nas vseh. Posledice teh njegovih razlogov so bile kaj kmalu vidne. Dom ni nikoli pogrešal niti zelenjave, niti sadja. Samo Begunec so zbrali in poslale 1900 kg krompirja in kmetje so še vprašali upravnika, ali morda ne potrebuje kaj jabolč?

Lahko si mislimo, da je hrana v domu dobra in tudi zadostna. Organizacija AFŽ v Doljem Logatcu je prevzela nad domom patronat in ženam ni žal prostega časa, ki ga žrtvujejo za ureditev in polepšanje doma. Gojenci imajo vzorno mladinsko organizacijo. Po sobah skrbno deseterji za red in disciplino in vsak prekršek, obravnava takoj mladinski aktiv. Upravitelju ni treba posebej skrbeti, kako je z učenjem.

Prešolanje civilnih invalidov

Ljubljana.—Ministrstvo za socialno skrbstvo LRS je okrajnim in krajevnim socialno-zdravstvenim svetom pred nedavnim izdalo nalogo, da organizirajo šolanje za civilne invalide, ki so bili do sedaj navezani le na podporo. S prešolanjem pa se bodo lahko vključili v skupno borbo za izvedbo petletnega plana. Do danes se je na prešolanje javilo 98 civilnih invalidov, ki bodo posejali razne administrativne, knjigovodske, strojepisne in druge tečaje. Tako bodo njihove podpore odpadle na tiste civilne invalide, ki so popolnoma nezmožni dela.

VERA V JUGOSLAVIJO

To poročilo o verski svobodi je sestavilo sedem ameriških protestantskih duhovnikov in urednikov verskih listov, ki so obiskali Jugoslavijo poleti 1947

Prev. Mirko G. Kuhel, tajnik SANS

IV

Ko smo bili v Zagrebu nastanjeni v hotelu Esplanade—ki ga lastuje in obratuje država—smo govorili z nekaterimi izmed 70 ali več srbskih pravoslavskih duhovnikov iz vseh krajev hrvaške republike, ki so prišli tja na svojo cerkveno konvencijo.

Vrske vodje smo izpraševali o mnogih točkah in se zadovoljili, da so sodne obravnave proti posameznim duhovnikom ali menihom, ki so se vršile, bile le posamezni slučaj, ki so se tikali sodelovanja s sovražnikom ali činov sabotaže. Na noben način ne predstavljajo preganjanje verskih skupin. Nasprotno—srečali smo duhovnike, ki so med nemško in italijansko okupacijo vršili svoje dolžnosti in bi se lahko smatrali za "manjši kolaboratorje". Toda zadel jih ni nikakršna kazen. Katoliške oblasti same so to odprto potrdile. Monsignor Ritić je povedal naravnost, da je "vlada nastopila le proti glavnim sodelovalcem."

(Opomba: Z ozirom na čine sabotaže je treba povedati, da se sporadična nasilja še vedno dogajajo, in to deloma pojasnjuje prevodnost s policijo, ki smo jo videli. Precej hrupa so dvignili v gotovih sovražnih krogih tujezemski časopisi in tudi nekateri ameriški listi ob času našega potovanja po Jugoslaviji—nad smrtno obsodbo dveh menihov od javne sodnice. Rečeno je bilo, da so bili obojeni na smrt le zaradi tega, "ker so kritizirali Titovo vladu." Ker so nekateri listi v zvezi s to trditvijo pisali tudi o našem potovanju, podajamo sledečo izjavo: Nekateri ameriški novinar, ki je sledil obravnavi, nam je povedal, da sta oba obtožena bila spoznana krivim soudeležbe bombardiranja tekstilne tovarne v Zagrebu, kjer so bili trije delavci ubiti in veliko dragocenih strojev uničenih. (Tekstilni izdelki so še vedno velika potreba.) Povedal je, da je deset obtožencev zatožilo eden drugega ter da so dokazi, ki jih je predložil javni tožilec, pokazali, da so deli bombe bili utihotapljeni iz inozemstva ter da so pri transakciji igrali vlogo tudi ameriški dolarji. Dodal je, da so pri devetih obtožencih našli iztise nekega hrvaškega časopisa, ki se tiska v Chicagu, v katerih je bil med drugim priobčen tudi članek izpod peresa Stepinčevega tajnika dr. Stjepana Lackovića, ki sedaj biva v Združenih državah. Ta je tudi izdal časopisno izjavo, v kateri je obsojal našo izjavo o verski svobodi, ki smo jo napravili v Beogradu.)

Z maršalom Titom smo imeli enourni pogovor v njegovem poletnem bivališču na Bledu. Mnogo smo ga izpraševali glede odnosov države do cerkve. Naša skupina pred tem pogovorom ni nič razpravljala o vprašanjih, ki bi mu jih predložili. Ves pogovor, vključno naša vprašanja in njegove odgovore, je bil stenografiran. Kasneje je bil obne, knjigovodske, strojepisne in druge tečaje. Tako bodo njihove podpore odpadle na tiste civilne invalide, ki so popolnoma nezmožni dela.

Po našem razgovoru nas je ljubeznivo povabil na večerjo drugi večer na svoj dom. Govorci o verskem položaju, je dejal: "Reči niso res take kot jih opisujejo nekateri deli katoliškega časopisa v inozemstvu. Ločitev cerkve in države je povzročila precej občutka. Toda država daje cerkvi na razpolago velike zneske za obnovo in tudi pomaga teološkim semeniščem. Resnično življenje zbližuje vse verske skupine. Realnost se kaže močnejša od teorije. Ljudski duhovniki bi ne smeli zapustiti svojega ljudstva, temveč ostati z njim."

Na koncu je prinesel veliko, dragoceno knjigo iz šestnajstega stoletja, katero namerava zapustiti z drugimi zgodovinskimi dokumenti pred zagrebški univerzi. Prosil nas je, da se v knjigo podpisemo pod naslednjim posvetilom, ki ga je po dolgem premišljanju sestavil:

"Ta knjuga bo šla od rok do rok skozi mnoga pokolenja. Pokazal sem našim ameriškim prijateljem ta dokument, ki pove, kako so italijanski jezuitski bogoslovci ugotovili, da so Jugoslovani en narod, imajo svoje lastne jezike in isto vero, toda dve cerkvi; in ker smo ugotovili to resnico, podpisemo svoja imena na te strani, da povečamo njihovo vrednost. In tako po prestani vojni, ko sedimo skupaj v pobratimljivi, se skupno zavežemo, da bomo delovali med svojimi ljudmi in v naših cerkvah za bratstvo, ljubezen in mir na svetu. Zagreb, 31. julija 1947."

Ta dobrodošlica, ki jo je tako dobro izrazil monsignor Ritić, se je ponovila v Ljubljani in Sarajevu, kjer smo med sprejemnimi odbori videli katoliške duhovnike, ki so nas čakali na postaji. Med hrupom in v prahu so nas formalno pozdravili in enako formalen je bil tudi naš odzdrav. V Sarajevu je franciskanec p. Bono Ostojić s svojo rujavo meniško kuto povečal pisanost teh naših doživljanj, kakor je vodja muslimanov v tem 40% mohamedanskem mestu. Čutili so močno vez medsebojnega verskega razumevanja in sočutja v teh sestankih—med krajevnimi verskimi osebnostmi in napram ameriškim protestantskim obiskovalcem. Posebno je to bilo resnično v hotelu Evropa v Sarajevu, kjer so med formalno večerjo imeli nagovore ne le vladni predstavniki, temveč tudi pater franciskanec, vodja muslimanov Mohamed Ridvanović, pravoslavni pop dr. Janković in predsednik židovske kongregacije dr. Kamliv. Kot je pripomnil dr. Jean Nussbaum, ki

Evropo tako dobro pozna, ta atmosfera verske tolerance in kooperacije na Balkanu je nekaj novega in nenavadna novotarija, ki se je ne sme zavreči kot nevažna.

Taki in mnogi drugi doživljanji na našem dvotedenskem potovanju po Jugoslavijo so nas privedli do trditve, ki smo jo v kratki izjavi dali na konferenci s tujezemskimi novinarji, da je po našem mnenju "danes v Jugoslaviji popolna svoboda bogoslužja z ozirom na veroizpovedi in verske ustanove."

Mi smo ameriški duhovniki z globokim prepričanjem o socialnih implikacijah Kristusovega evangelija. Sledi torej ena važna stran verske svobode, o kateri želimo, da bi čutili bolj prepričano—v Jugoslaviji in drugod. V mislih imamo svobodo cerkve, da kritizira in govori profetično o vprašanjih ljudskega blagostanja. Nismo prepričani, da morejo cerkve v Jugoslaviji zahtevati to pravico ali da so jo imele. Celo v Ameriki dvomijo o tej pravici mnogi, ki pripisujejo "politično baryo" vsaki cerkveni izjavi o zadevah socialnega blagostanja. V Jugoslaviji, kjer so se cerkve tradicionalno skrajno malo zanimale za taka vprašanja, a vse preveč za svoje lastne manipulacije za dosego posebnih privilegijev, ni nič čudnega, če vlada zahteva, da drža cerkve "roko proč od politike". Sedanja vprašanja v Jugoslaviji, ki se tičejo svobode cerkve, da kritizira, bi bila bolj na mestu, če bi njene cerkve imele boljši rekord v borbi za človeške pravice v dobi kolaboracije s Hitlerjem in njegovimi lutkami.

Nadalje je treba pomniti, kakor so nam cerkvenjaki povedali, da so dve leti po vojni odnošaji cerkve do države v procesu preureditve. Ločitev cerkve od države je nekaj novega v zgodovini te dežele, dasi je zadosti znana v Ameriki. Očividno delajo gospodarski in drugi faktorji preokrojitve težavno in vedno ne ugaja cerkvenim voditeljem, ki prihajajo še iz starinske šole.

(Dalje prihodnjic.)

Uspehi trgatve na državnem posestvu na Bizeljškem

Utihnili so klopotei vinških gor v Posavju. Utihnila je prelepa pesem trgatve in brenčanja, ki je bila najlepša v trenutku, ko je bil spravljen vinški pridelek. Po končani trgatvi je priredila uprava bizeljskega državnega posestva skupno s sindikalno podružnico v Stari vasi dne 25. oktobra v Orešjem proslavo uspešno opravljene trgatve. Zbrali so se viničarji, vinogradni delavci in nameštenci uprave, da dostojno proslavijo zaključek najvažnejšega dela.

Sporod prireditve je obsegal poleg pogostitve poročilo o doseženih rezultatih, ki so v glavnem naslednji: vinograd Zg. Drenovec (ki meri 8.43 ha) je dal 185 hl pridelka ali 22 hl na ha, vinograd Jan. gorca (2.77 ha) je dal 246 hl ali 90 hl na ha, vinograd Zalce (2.18 ha) je dal 202 hl ali 95 hl na ha, vinograd Sp. Drenovec (3.03 ha) je dal 326 hl ali 107 hl na ha. Povprečni pridelke na ha je lani znašal 37 hl, letos pa 55 hl in je tako za 49% višji. Sladkorja, je vsebovalo grozdje pri belih sortah največ 25%, najmanj pa 19%. Kisline pa je imelo 11—14 pro mille. Skromen pridelek v Zg. Drenovec je pripisati dejstvu, da je tam neka mladega nasada, ki še ne rodi, kakor tudi okolnosti, da je vinograd med okupacijo zelo opešal.

Največanejši trenutek prireditve je bil, ko je upravnik posestva razdelil nagrade viničarjem, ki so dosegli najboljše uspehe v pridelovanju vinskega mošta. Nagradjeni so bili tovaršiški Stermečki, Hriberski in Bratuž. Vmes pa je igrala domača godba, vrstile so se recitacije in pesmi.

Zastopnik sindikalne podružnice se je zahvalil upravi in imenu nagradencev in obljubil, da bodo člani podružnice v bodoče zastavili še večji uspeh izvedbo nalog, ki jih stavlja petletka posestva.

V Prosveti so dnevne svatove in delavske vesti. Ali jih čitate vsak dan?

TOVARIŠI

POVEST PARTIZANSKE SVETOSTI

TONE SELIŠKAR

(Nadaljevanje)

Na Francetovo vzpodbudo se je zakopalo nekaj partizanov v te vinograde in kmalu so bili strokovnjaško prekopani, pognojili, kolje na novo postavljeno, trse obrezano. Da, pol prideka bo pripadlo jeseni četi, pol pa vaščanom! France je spet oživel. Ponosno je hodil med trsem, neizmerno je bil srečen, ko se je tako povezal z živo zemljo, s prstjo, po kateri je ves čas hrepenel. Prst je bila rdečkasta, težka. Jemal jo je v roko, stiskal in gnetel. Kolikšna sila je v grudici prsti! Na dlani je občutil, kako sleherni drobci prsti živi, kali in se razraščajo v tisočero življenj. France je bil kmet. Stopal je v hleve, pogovarjal se je z živino in go je bil spet ves prepojen duha po kravah in gnoju ter duha po zemlji, je zaviskal kakor kmet na gori sredi svojih njiv in travnikov.

Črt je pisaril spet novo številko "Tovariša". Hodil je včasih zamišljeno sem in tja, grizel svinčnik in si zapisoval na papir svoje misli. Sonja se je sončila in učila vaško mladino igrati na miting. Pavlek pa se je rad klatil po hosti. Ptice so gnezdiše; našel je gnezdo drozga in ga je hodil vsako jutro gledat, da se ga je samica že kar privadila in ni zletela iz gnezda, le samec je nemirno preletaval nad njegovo glavico. Nekoč je s puško prežal na kragulja, ki je neusmiljeno kraljeval nad gozdom. Velikostno je plaval po zraku, se spuščal in dvigal, ne da bi zamahnil s krili, toda že prenekatere pišče je odnesel iz vasi, pa so ga ženske na vso moč prosile, da bi na kak način ugonobil razbojnika krvoločnega. Toda ptico v zraku je bilo težko zadeti. Nekajkrat jo je prepočil prav, ko se je spustil nad pišče in potlej ga nekaj dni ni bilo nad vas. Toda koncem tedna se je spet pojavil in je odnesel kar dve piščeti hkrati.

"Čakaj, mrcina, mi boš že prišel v roke!" je zaklical za njim Pavlek in mu žugal s pestjo. "Saj si slabši od fašista!"

Poisikal si je močno žico in napravil zanjko. Mladega kunca je odril, mu kožo natlačil s slamo, da je bil kakor živ in ga je postavil na koncu vasi v zasedo. Kunček je bil pritrjen ob zanjko in ko je Pavlek, skrit v grmu, potegoval za žico, je bil zares videti, kakor da je kunček živ in da se mirno pase po travi. Čakal je presneto dolgo, vse dopoldne, vse popoldne, ampak ni omagal. Niti k obedu ni šel. Kragulj je plaval nad njim, da ti je šment spet na drugem koncu vasi pobral pišče.

Proti večeru pa je kuncel le premočil. Nekaj časa je krožil visoko, visoko nad njim, potem pa se je kakor vihar spustil nadenj in kragulju se je zanka zapletla okoli krepeljev. Ali je bil velik! Srdito je opetel s peroti in odpiral svoj kljun, da se mu Pavlek ni mogel približati. Šele na njegovo kričanje so pritekli tovariši in so ga ugonobili. Vaški otroci so ga zmagoslavno nesli v vas in potem so ga z razpetimi krili pribili pod sleme najvišjega skednja v strah in trepet vseh strahovalcev kokoši.

"Kaj boš, ko bo minula vojna?" ga je nekoč vprašal komandant, ko sta sedela pod cvetočo češnjo.

"Kmet. Vrnil se bom nazaj na svoj dom. Očeta ni ... dom pa kliče po gospodarju. Čakajo me zemlja, njive, travniki, gozd in živina!"

"Pa se tako rad boriš? Misliš sem, da boš kar vojskalec ostal vse dni."

"Zdaj sem vojskalec za svobodo in pravico! Zdaj sem zato vojskalec, da bom potem lahko v miru kmetoval, mar ne, tovariš komandant? Zdaj sem vojskalec, ker me kliče domovina na borbo, zdaj sem vojskalec, ker moram maščevati Maričkino in očetovo smrt ter materino ječo, ter gorje naše vasi, ter požgane zidove, grobove talcev ..."

"Pametno govoriš, Pavlek, prav tako, kakor je danes vsem nam v srcu užgano. Da, kmetovanje je lepa stvar! Vidiš, jaz pa sem mizar. Zame je mizarstvo najlepše na svetu. Imel sem svojo hišico, nekaj malega polja, ženo in dva sina ... In lepo delavnic! Ti ne veš, kako uživam, kadar z obličjem lešu dajem obliko. Ko se ti trda, čvrsta gmota lesa počasi spreminja v prstih tvojih rok v mizo, omaro, v okvir ... O tudi jaz se bom vrnil k svojemu skobelniku! Zdaj sem borec, ker je bil tudi moj oblič v nevarnosti in ker so bili v nevarnosti oblič vse naše domovine!"

Da, da, zdaj sem borec ... Tudi Sonja se bo vrnila nazaj k svojim knjigam in zvezkom in Črt tudi, Boštjan k šivanki in Dimež k svojemu nakovalu ... Zdaj pa je puška naše edino orožje. Mar ni to preklestvo, da mora orožje človeka do pameti pripraviti? Toda druge poti ni. Ubijam zato, ker se branim! Ubijam zato, ker hočem iztebiti zver v človeku, ki neprestano hlasta po tvoji zemlji, po tvoji svobodi. O, da, potem si bom opral kri s svojih rok in zavijtel svoj oblič!"

Potem sta se zatopila spet vsak v svoje misli. Vrabei so živčevali po strehah, sinjina neba je bila čista kakor neizmerno jezero. Nikjer ni bilo čuti vojne. Spodaj na njivi so ženske koruzo sadile, neke v vasi je nekdo obroče nabijal na sode, iz hiše je tiho donela partizanska pesem o svobodi in novem človeku. Niti grmenja iz daljave ni bilo slišati.

"Tako bo prijetno po vsej naši zemlji, ko bomo zmagali!" de komandant in oba zajame silno hrepenenje po miru in domačnosti.

Nikdo pa ni videl, da se je ponoči plazil iz vasi nekdo, ki je imel povsod svoja ušesa in svoje oči. Bil je cerkovnik, star, grbast, čmerav vdovec, ki ni nikdar kazal prijaznega lica partizanom. Svoje edinega sina je imel pri beli gardi v Novem mestu. Bil je silno nepriljubljen tudi pri vaščanih. Partizanom je tajil o svojem sinu, pripovedoval jim je, da so ga fašisti odpeljali v internacijo, toda vaščani so pravico govorili, saj je poprej, ko ni bilo partizanov v vasi, vsak tednik obiskoval svojega sina. Zdaj pa ni smel nikamor iz vasi, ker mu partizani niso dali propustnice. Pa se je neke noči izmuznil. Nihče ga ni videl, kako je hitel po najbližji gozdni stezi naravnost v dolino in v Novo mesto. Nihče ga ni slišal, kako je tamkaj govoril s poveljnikom izdajalcev. Nihče ni slutil, da je takrat stopil komandant fašistov k telefonu in pozval armadno poveljstvo v Ljubljano. Da, nihče ni mogel vedeti, da je tamkaj sedel oficir v avto in se odpeljal na letališče. In nihče ni mogel videti, kako so se tamkaj sklanjali piloti nad velikim podrobnim zemljevidom in kako je oficir z rdečim svinčnikom podčrtal ime vasice Zavrh ...

(Dalje prihodnjik.)

Voda! Voda!

Stari Matija je dejal: "Ze osemdeset let živim, ne spominjam se pa, da bi studenci vsahnili, kakor se je to zgodilo letos. Po vodo moramo hoditi po več ur daleč. Če kmalu ne bo dežja, bodo vsahnili vsi studenci, ljudje in živina bodo ostali brez vode ali pa bomo primorani hoditi v doline in od tam vodo voziti v planine."

Tisoč in še nekaj metrov nad sončeno Gorico, na planoti sredi Trnovskega gozda, je pred drugo svetovno vojno stala prijazna gorska vasica Lokve. Do nje te vodi lepa, a strma bela cesta iz Solkana, mimo Grgarja-Ravnice, čez Trnovo in Nemce. Od druge strani prideš tja iz Čepovane, od tretje strani pa iz Ajdovščine; po serpentinah in skozi predore čez Čavni in mimo Predmeje. Na nasprotni strani Lokve — preko Čepovanske doline — se dvigneš po prav tako strmi cesti do spodnjega, srednjega in gornjega Lokovca. Pri tem moram povdariti, da so bili prebivalci nešteti vasi, z malimi izjemami, vsi aktivni sodelavci v Osvobodilni fronti in borci za svobodo. Temu pričajo njihovi domovi, katere so fašisti požgali do tal.

Prebivalci teh vasi ne poznajo razkošja, siromašni so! O kmetijstvu tu ni govora. Silna burja tu stalno grebe, po malih ploščinah trga zemljo ter jo odnaša neznano kam ter odkriva kamenje in trdo kraško skalo.

Njivice in pašniki so skromni in skromno je njihovo življenje. Žulji na rokah pričajo o trdem delu, ki ga opravljajo kot gozdni delavci, kot tesarji ali drvarji v trnovskem gozdu ali pa kot težaki v oddaljenih tovarnah.

V prvi svetovni vojni so se bile po teh gorskih predelih hude bitke med Avstrijo in Italijo za Soško dolino. V prvi svetovni vojni so avstrijske vojske oblasti napenjale v te kraje vodovod iz Ajdovščine in to ne morebiti zaradi ljubezni tukajšnjih prebivalcev — Slovencev, ampak iz vojno strateških razlogov. Po razsulu Avstrije in "zmagovitim pohodu kobaridskih junakov" pa so italijanski okupatorji za vodovod odstranili, in to iz istih vzrokov, iz katerih je bil postavljen. Vodovod je bil razdejan, vodovodne cevi in druge naprave pa je okupator odpeljal v svoja industrijska podjetja. Domačini so ostali brez vode in vrniti so se morali nazaj v primitivnost. Obnoviti so morali v živo skalo izdolbene vodnjake, s streh so v te napeljali cevi (korita) ter čakali dežja, da jih jim je napolnilo.

Najkrutejši sovražnik delovnega ljudstva v drugi svetovni vojni je dobro vedel, da v teh krajih ni studencev, da je ljudstvo navezano na vodo kapičnico, zato je uničeval z minami tudi vodnjake in s tem hotel celo preprečiti bojne akcije borec IX. korpusa, ki je imel svoje središče na svobodnem

ozemlju trnovskega gozda in tam bil okupatorja.

Minula je vojna in potihnilo je brnenje jeklenih ptičev, potihnilo je regljanje brzostrelk in težkih bred, grmenje topov in treskanje min. Prišel je 16. september 1947, zgodovinski dan, dan sreče za oni del slovenskega naroda v Slovenskem Primorju, ki se je po večstoletnem suženjstvu končno združil s svojo domovino. Četrta milijona in še več slovenskega naroda se je zgrnilo na prostorni livadi v Ljškaju, da da duška svoji sreči. Istočasno pa je tisočim rodnih bratov onkraj časne meje krvavelo srce.

Že v poznem poletju so se odigrali zgodovinski trenutki, vendar sončni žarki niso popustili, bicalni so kraško zemljo, prizanašali niso človeku, živalim, rastlinam. Žgali so neusmiljeno ter iz zemlje, zlasti v gorskih predelih, izpilj poslednjo kapljo rose. Poljski prideniki so oveneli in gozd je porumenel, studenci so vsahnili in potoki so kazali svoja suha rebra. Vodostaj rek je padel globoko pod normalo. Nastopila je doba občutnega pomanjkanja vode in prebivalci gorskih predelov so bili zaradi tega resno ogroženi. Prebivalci Lokve, Nemce, Zavrh, vseh treh Lokovcev so v zimskem času, iz previdnosti, nametali snega v globoke gorske jame. V dnevih uničujoče suše so pa ta sneg jemali iz jam in ga tajali. Ni bilo pa te vode dovolj niti za ljudi in živali, kaj šele za gašenje apna, za pripra-

vo ometa pri obnovi porušenih in požganih domov. Zaradi dolgotrajne suše je pošel tudi sneg po jamah, edini vir za pridobivanje vode. Pomoč je bila nujno potrebna. Predsedstvo vlade LRS je odredilo mobilizacijo vseh primernih sredstev za pomoč.

Zabrnili so motorji ljubljanskih škroplilnih avtomobilov in se zaprli skozi ljubljanske ulice proti Ajdovščini, kjer so marljivi vozači napolnili tanke z dobro pitno vodo ter z njo odrinili preko Čavna in Predmeje skozi Trnovski gozd v Lokve. Tu so se ustavili pred zasloni popravljenim vodnjakom in napeljali vanj cevi iz vodnega tanka. Motorji so ponovno zabrnili, iz tankov pa je bruhnila voda v vodnjak. Iz vasi so pri tekli skupaj ljudje, veseli in zadovoljni ob tem dogodku. Ne samo zato, da so dobili vodo, ampak tudi zato, da je Ljubljana mislila nanje in jim poslala pomoč.

Ko se je tank izpraznil, je bilo treba po novo vodo. Le kje jo dobiti? Avtomobili so krenili v dolino proti Čepovani, a tu ni bilo niti priprav za točenje vode, niti vode dovolj. Zato so morali dalje proti Sv. Luciji, pa tudi tu so našli na ovirah in treba je bilo voziti do Volč. Šele v Volčah so lahko zopet napolnili tanke s pitno vodo ter jo odpeljali v Spodnji Lokove. Kakor v Lokvah, so bili vznokli pitne vode tudi tu sprejeti z navdušenjem in hvaležnostjo.

Iz Lokovca so krenili avtomobili po nasvetu domačinov v Solkan po vodo. Toda v Solkanu vode niso mogli zajeti, ker so goriški hridanti manjšega obsega kot ljubljanski in ni bilo mogoče nanje pritrčiti cevi. Vse primerne naprave, ki bi kljub temu omogočile zajemanje vode, pa so bili Italijani odpeljali v Gorico, ko so morali iz Solkana.

Vozniki so tu pokazali vso svojo požrtvovalnost. Takoj so odpeljali dalje ob bodeči žici, ki je začela meja med Jugoslavijo in Italijo, zato so se v naslednjih sedmih dnevih vračali podnevi in ponoči, po strmi cesti, da so oskrbeli z vodo Trnovo, Nemce, Lokve in vse tri Lokovce.

V Trnovem so vozniki izpraznili tanke v vaški vodnjak. Ker pa je ta nekoliko oddaljen, so nameravali natočiti vodo tudi v manjši vodnjak pred gostilno. Že so vse pripravili, ko se prikaže gostilničar, lastnik vodnjaka, in nahuili požrtvovalne voznike. Vodnjak je moj in ne dovoljem, da bi kdo vozil vanj vodo, da bi potem vsa vas hodila ponjo!

Nastop starega "birta" je vznevoljil vse ljudi. Vozniki so mirno obrnili avto in zapeljali še ostalo vodo v vaški vodnjak, nato pa so se vrnili spet k Mrzleku, da bi vozili vodo še drugam.

Tedaj pa so nebo zastrli gosti oblaki, ki so obetali dež. Res so se proti jutru nebesne zatvorske odprle in vil se je dež, ki so ga zemlja in ljudje že tako željno pričakovali. Še enkrat so se oglasili motorji ljubljanskih škroplilnikov po strmini proti Lokvam, nato pa so se vrnili v Ljubljano. Svojo nalogo so opravili, milijon litrov vode v izsušenih vodnjakih pa je v ljudstvu okrepilo hvaležno zavest, da je Titova Jugoslavija res prava mati vsem svojim otrokom.

Trnovec.

Mali Terry Tullos iz Laurela. Miss, žrtvo otroške paralize. Je postal slaven valed tega, kar je postal vzorec na sliki plakata, ki bo služil v kampanji pri zbiranju fonda za pobijanje te otroške bolezni.

Bratstvo narodov

Vanda Wasilewska

(Odlomek iz romana)

Visoko pod nebom so brnela letala. Ozračje je pretresalo zamolklo bobnenje daljnega artilerijskega ognja, podobno stokanju orjaške zveri, pritajenemu levjemu tuljenju v tihi noči. Na obzorju so se prižigali plamenčki daljnjih eksplozij, podobni odsevu požara. Tanki so se valili po gozdni poti v temo. Daleč naokrog se je razlegalo bobnenje tankovskega kolesja, strašno škrtanje železa. Smrekove veje so visele nizko na pot, v temi so frfotale prestrašene ptice in onemoglo mahale s peruti v gozdni temi. Kolona se je pomikala naprej, drug za drugim so se valili v škripajoči jekleni kači tanko ko neme, slepe pošasti.

Bitka se je začela zjutraj. Bobneče in škrtajoče so se valili težki tanki naprej, podirajoč drevesa in gazeč debela. Brezova gošča je poslušno legla pred njimi, kakor poletni rž pod kosami koscev. Rosa na listju se še ni bila posušila in zdaj je kapljala kakor dež na jekleni oklep naprej valečih se tankov. Nad belino brezovih debel so se majale kakor nad mlečnimi strdkmi megle krhke zelene vejice. In v to mlečno meglo, v to valoveče zelenje brez, v goščo praproti, ki je pokrivala zemljo s širokimi listi, so se valile vse gazeče pošasti. V velikem loku so padale granate minometov in živžvajoče, bučeče brzile kvišku ogenj svojih eksplozij. Zamolklo so bobneli topovski strelji, kratko so lajali mitraljezi. Risakov je nenehoma držal roko na svojem mitraljezu. Smrt je brzela v struji krogel, smrt se je nezmotljivo bližala z divjim neartikuliranim krikom nemških vrstam, ki so pritiskale v strnjeno množico naprej. V tanku je od neprestanega ognja vse bobnelo in drhtelo, jeklene plošče so bile razbeljene. Pod njimi je bilo vroče in zadušno, smrdelo je po smodniku. Tank se je počasi privlival na grič in se z vso težo zavalil z njega. Gosenice so legale na suho zemljo, po njih so se premikala kolesa. Brezhibno je deloval precizno preračunani mehanizem. Skupina brez. V naslednjem trenutku so zahreščala prelomljena debela in pred tankom se je odprl prazen prostor. Zahreščalo je. Risakov je čutil, da tank ne gazi samo brezovih debel. Pod tankovskimi kolesjem so se lomile in hreščale človeške kosti, človeške lobanje in telesa. "Kakor ščurki!" — je pomislil Risakov z gnusom. In v naslednjem trenutku je nekaj počilo, jeklena pošast je zadrla. Zasopihala je, se pomaknila še malo naprej in obstala.

"Kolesje!" je poskušal Mikola prekričati divji hrup bitke. Risakov je prikal z glavo. Njegova tovariša sta stala na drugi strani pri mitraljezu. Nepremični tank je stal ko mračna gora med pregaženimi belimi brezovimi debeli in prepletenimi dolgimi zelenimi brezovimi vejami, ki se jih še ni bila dotaknila zlateča roka jeseni.

"O-ooh!"

Risakov je takoj zaslišal ta stek in zdelo se mu je, da je zastokal sam. Naravnost nasproti njemu so šli Nemci na juriš. Skoraj razločno je videl njihove rdeče, razvnete obraze in v kriku odprta usta. Billi so pijani — kakor vedno vsi iz sebe in v pijani pobesnelosti so rinili naprej v neogibno smrt. Ozrl se je. Ozrl se je. Oba tovariša sta se držala z rokami za oči. Njun mitraljez je bil umolknil. Finkelsteinu je curljala izpod prstov kri.

"Oči v oči ... v oči ..." je ponovil Miha večkrat z zamolklim glasom. Risakov je začutil, kako ga je spreletela hladna zana. Obrnil se je k ranjenemu. Toda v naslednjem trenutku je med Nemci še bolj zavrla. Risakov je skočil k svojemu mitraljezu. Da, Nemci so se bližali, ne glede na nevarnost so rinili naprej.

"Naboje! Ali bi mi lahko podajala naboje?"

Tipaje je Finkelstein priljezel do njega. Z drhtečimi prsti je Mikola otipal mitralješke šaržerje.

"Podajte mi jih, podajte, ali mi jih moreta podajati?"

"Počakaj, takoj, takoj ..."

Ni gledal njihovi okrvavljenih

obrazov. Za hrptom je čutil njuno globoko dihanje in mehanično je jemal naboje. Srdito je streljal v razločno vidni cilj, v Nemce, ki so se prikazovali izza grčka.

"Podajajta, podajajta!"

"Podajajta, podajajta."

Podajala sta. Finkelstein je globoko dihal, pri vsakem dihu se mu je izvil iz prsi zamolkel stek. Mikola je stokal s tankim, otroškim glasom.

"Trah! — Tank se je že drugič stresel. Risakov je zaklel.

"Skočimo ven! Skočimo ven! Zdaj bomo streljali izza tanka."

"Počakaj, da ..."

Seveda. Onadva nista videla. Bila sta slepa, slepa. Risakov tisti hip ni čutil sočutja, marveč samo divji bes. Prav v tem trenutku si dasta izbiti oči! Le kam sta gledala, kam sta gledala, zijali? Prav zdaj, ko so bile potrebne vse sile ...

Zlezel je iz tanka in potegnil Mikola za roko.

"Semle! Semle!"

"Tu, tu lezita!"

"Kje so Nemci?" je vprašal Finkelstein zamolklo.

"Naravnost pred nami, kaj ne vidiš?"

"Ne, ne vidim," je odgovoril Finkelstein s strtim glasom.

"Naravnost pred teboj, naravnost pred nosom," je zaklical Risakov in ustrelil. Zakrivala sta jih, kupček prsti in razbiti tank. Položaj je bil dober. Leže je Risakov kar naprej streljal s puško. Zrak je živžval in tulil, pokali so strelji, bobneli in škrtali tanki. Nemški pritisk je popustil. V hipu je Risakov opazil, kako se je ob strani, tam, kjer je stala skupina brez, nadomaj privlital tank. Sivkasto-zeleni trup pošasti se je prikazal tik ob nemški skupini.

"Za hrbot so jim prišli! Za hrbot jim prišli!" je zaklical radostno.

Nemci niso vzdržali. V paničnem begu so se pognali nazaj, tja, od koder so prišli. Risakov je planil pokonci.

"Beže! Beže! Beže!"

Bil je ves črn od saj, ves umazan od prsti in krvi, pijan od izčrpanosti in nenadne prekipeljavajoče radosti. Zada, od strani so se valili tanki in tekli borec. Nemci niti streljali niso več. Sivkasto-zeleni pošasti so se valile naprej, jih neizprosno dohitelvale in gazile z jeklenim kolesjem. Plamenčki min so ugasnili. Hrpu je ponehal.

"Hej, bratstvo narodov, kje pa ste? Kaj pa je z vami, vašo kočo so vam razbili?"

K njim je prihajal komandir. Presenečeno je gledal majhno skupino.

"Finkelstein, kaj si znorel? Kaj pa počenjaš?"

Risakov se je ozrl. Za kupčkom prsti, od koder se je bil pravkar dvignil, sta ležala onadva, Mikola in Finkelstein. Podpirajoč drug drugega za ramo, sta si pomagala s tipanjem, polnila vsak svoj revolver in streljala kar na slepo tja, kjer se je še malo prej zaganjala naprej nemška enota. Iz krvavih očesnih duplin je curljala kri. Iz njunih dvignjenih, a nevidnih cilj zročih oslepljenih oči in obrazov se je odsevala silna napetost, nečloveški napor. Rezko, kratko sta pokazala revolverja. Po vsakem strelu se je izvil Finkelsteinu iz prsi zamolkel stek. Mikola je streljal molče in beli zobje so se mu bili tako krepko zagrizli v spodnjo ustnico, da je pritekla iz nje kri.

"Kaj pa počenjata? Mar sta znorela?"

"Slepa sta," je pojasnil Risakov z zamolklim, tihim glasom.

DOPIŠNIKOM IN ČLANOM JEDNOTE

Kadar pišete Prosveti ali v glavni ured SNPJ, ne poslabite v naslovu napraviti pošte številke 23 na besedo "Chicago".

"Mir na zemlji — ljudem, ki so dobre volje"

Vam želi in voči

VESELE BOŽIČNE PRAZNIKE

in SREČNO NOVO LETO

vsem našim odjemalcem in prijateljem

LURIE BROTHERS

26TH STREET'S MOST POPULAR

DEPARTMENT STORE

3539 - 41 - 43 W. 26th Street - at Clifton Park Avenue

CHICAGO 23, ILLINOIS

MLO Ljutomer se je boril za izboljšanje mestnega gospodarstva

Ljutomer. — Gospodarstvo Ljutomer se dviga in izboljšuje v veliki meri tudi po prizadevanju mestnega ljudskega odbora. Danes ima Ljutomer svoja podjetja: krojaško, mizarstvo, gradbeno, čevljarstvo podjetje in cementarno. Mestna podjetja Ljutomer so edina v okraju, ki so se izkazala, dočim se podjetja vseh ostalih krajevnih odborov še vedno borijo za začetnimi težavami.

Pri plačevanju davkov so se prebivalci mesta doslej zavedali svoje dolžnosti, vendar je bilo v finančnem oddelku nedavne precejšnje zmede. Drugo za drugo so prejemali davkoplačevalci položnice za plačilo davka, čeprav so ga mnogi plačali že pred tedni in meseci. Šele kontrolna komisija je uredila ljutomerske finance.

Ljutomerske gradnje sta prevzeli gradbeni podjetji okraja in mesta. — Okrajno podjetje je zgradilo sodobno šeststanovanjsko hišo. Graje tudi dijaški dom, ki so ga doslej gradili le prostovoljci, kopališče, dirkališče in športno igrišče. V načrtu je gradnja stanovanjskih hiš, avtogaraže, dovršitev za pričeti gradnji ter povečanje in rekonviranje Turist-hotela. Od aprila letos je ljutomerski mestni odbor obnovil 12 doslej neuporabnih stanovanj ter dom osemletnih, kjer so našli dobro prekrbo ljutomerski reveži. Za red in preskrbo v zavetišču je odgovorna odbornica MLO. Ljutomerski mestni odbor sodeluje tesno z odborom Osvobodilne fronte in z žensko ter mladinsko organizacijo.

Težave pa so v Ljutomer in v vsem ljutomerskem okraju s preskrbo obleke in obutve.

O volitvah razpravljajo v Ljutomer na množičnih sestankih. Na enem izmed teh sestankov so člani dosedanega odbora opozarjali volivce, naj pri volitvah novega odbora upoštevajo tudi zaposlenost onih, ki se jih izbrali v odbor. Naj se ne ponavljajo, kar se je že zgodilo, da so najbolj predanim aktivistom Osvobodilne fronte naložili tudi po pet različnih funkcij, dočim so drugi zavedni in sposobni tovariši ostali brez odgovornih nalog. Dosedanji ljutomerski mestni ljudski odbor želi, da bi se volivci pripravljali za bližnje volitve z geslom: "Predano in požrtvovalno sodelujemo vsi, ki hočemo delati za skupnost."

Sedež okraja preseljen iz Prevalj v Dravograd

Geografske razmere prevalskega okraja so narekovale preselitev sedeža okraja iz Prevalj v Dravograd, ki je prirodno središče. S tem je bilo ustrezno večini prebivalstva, z izjemo industrijskih krajev Mežiške doline, ki so imeli neugodne prometne zveze z Dravogradom. Na pobudo OLO in ob podpori sindikatov je bil 3. novembra uveden nov vlak, ki odhaja iz Prevalj ob 7. uri 47 min. in se po enournem postanku v Dravogradu vrača v Prevalje. V stari Jugoslaviji bi taka želja ljudstva naletela na gluha ušesa, danes pa ima ljudska oblast polno razumevanje za potrebe delovnega človeka.

LOTA STAVBIŠČE NA PRODAJ

Prodaj loto na vogalu, pločnik in sewer plač. Cena je \$900.00.

5800 South New Castle, blizu Archer Ave., Phone Michigan 2334.

Na kuyerit vsoje sapilite: Chicago 23. Ill. To bo olajalo delo na šikalki poiti, nam pa pospilito dostavljanje poite.